

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2024-2026

(skrajne daty)

Rok akademicki 2024/2025

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Dialog międzykulturowy
Kod przedmiotu*	
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Filozofii, Instytut Historii
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Filozofii
Kierunek studiów	Komunikacja międzykulturowa
Poziom studiów	Studia II stopnia (magisterskie)
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	Rok I, semestr II
Rodzaj przedmiotu	Przedmiot podstawowy
Język wykładowy	Język polski
Koordinator	Dr Marcin Subczak
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr Marcin Subczak

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykt.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
2			15						2

1.2. Sposób realizacji zajęć zajęcia w formie tradycyjnej zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość**1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)**

EGZAMIN

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

STUDENT POWINIEN DYSPONOWAĆ SZCZEGÓŁOWĄ WIEDZĄ HISTORYCZNĄ I WIEDZĄ O KULTURZE NA POZIOMIE SZKOŁY ŚREDNIEJ, A TAKŻE PREZENTOWAĆ UMIEJĘTNOŚĆ PRACY Z TEKSTEM LITERACKIM I NAUKOWYM. PONADTO POWINIEN ZNAĆ SPECYFIKĘ DYSCYPLINY JAKĄ JEST KOMUNIKACJĄ MIĘDZYKULTUROWA, ROZUMIEĆ JEJ ISTOTĘ, PRZEDMIOT, ZNACZENIE I MIEJSCE W STRUKTURZE NAUK.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Zaznajomienie studentów z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi dialogu, form porozumienia i komunikacji, zwłaszcza w perspektywie kontaktów międzykulturowych
C ₂	Przedstawienie istoty międzykulturowego dialogu; wskazanie na konstytutywne cechy kultur oraz na możliwe płaszczyzny realizacji międzykulturowego porozumienia
C ₃	Zwrócenie uwagi na rolę, specyfikę i wagę dialogu w obszarze kultur

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_1	STUDENT ZNA I ROZUMIE HISTORIĘ ORAZ ZNACZENIE DIALOGU MIĘDZYKULTUROWEGO, A TAKŻE ŚWIADOM JEST UWARUNKOWAŃ KULTUROWYCH WPŁYWAJĄCYCH NA PROCES DIALOGU. ABSOLWENT ZNA I ROZUMIE TRUDNOŚCI ZWIĄZANE Z KONTAKTAMI MIĘDZYKULTUROWYMI WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE, UMIE WSKAZYWAĆ ICH PRZYCZYNY I LOKALIZOWAĆ NASTĘPSTWA	KW_01
EK_2	STUDENT POTRAFI KRYTYCZNIE IDENTYFIKOWAĆ RÓŻNEGO RODZAJU ZACHOWANIA I ZDARZENIA WYSTĘPUJĄCE W PROCESIE KOMUNIKACJI I DIALOGU	KU_03
EK_3	STUDENT JEST GOTÓW DO KRYTYCZNEJ ANALIZY WŁASNEJ POSTAWY W KONTEKŚCIE DIALOGU MIĘDZYKULTUROWEGO, A TAKŻE DO WYNIKAJĄCEJ Z NICH ZMIANY SPOJRZENIA NA KWESTIE RÓŻNIC I KOMUNIKACJI MIĘDZY KULTURAMI	K_K01

3.3 Treści programowe

A. Problematyka ćwiczeń, konwersatoriów, laboratoriów, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne:
1: Rozumienie dialogu – wprowadzenie. Dialog: geneza, formy, definicja. Dialog jako spotkanie – obecność zaangażowana (teoria współorientacji). Poziomy komunikacji: poziom przekazu, poziom interakcji, poziom wspólnoty. Medium i granice komunikacji: język, milczenie, bezruch. Dialog jako istota komunikacji: modele dialogu i komunikowania. Nadawca, komunikat, odbiorca, kontakt, kod, werbalizacja, kanał komunikacyjny, komunikacja niewerbalna. Dialog jako czynnik integrujący. Aksjologiczny wymiar dialogu. Społeczna i kulturowa funkcja dialogu.
2: Filozoficzne podstawy dialogu międzykulturowego.

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Narodziny świadomości dialogicznej i „deficyt humanizmu”. Rosenzweig, Levinas, Buber, Ebner, Rosenstock-Huessy. Cohen, Reinach, Bonhoeffer, Tischner. *Dialogika* jako dojście do prawdy o sobie poprzez poznanie Drugiego. Kategorie filozofii dialogu i spotkania: Inny, Ty, Drugi, Ja, Twarz, Dramat. Dialog jako spotkanie i relacja. Wyeksponowanie rozmówcy w dialogu. Podmiotowość spotkania. Życie i wartość Drugiego. Słuchanie i otwarcie się w dialogu. Samookreślenie przez dialog.

Ćw.3: Dialog i komunikacja jako przejaw społeczno-kulturowego funkcjonowania człowieka.

Dialog warunkiem współdziałania i sposobem zaspokojenia potrzeb. Kulturowe uwarunkowania procesu komunikacji i dialogu (tożsamość faktów językowych i kulturowych). Kultura jako sposób komunikacji. Język sposobem konceptualizacji i strukturalizacji rzeczywistości. Pozajęzykowe formy komunikacji (dystans, dotyk, postawy, gesty, mimika, kontakt wzrokowy, materialne przejawy kultury).

Ćw.4: Istota dialogu: od dialogu międzyosobowego do dialogu międzykulturowego.

Relacja – bezpośrednie spotkanie z Drugim w jego wyjątkowości i niepowtarzalności. Wzajemne uczestnictwo i „zamiana miejsc” jako warunek dialogu – zasada wzajemności. Postawa zwrócona „ku” innemu – postawa dialogiczna. Uznanie godności i odpowiedzialności za Drugiego (Innego). Radykalne i bezwarunkowe otwarcie się na partnera dialogu – postulat szacunku. Inny jako dopełnienie obrazu własnej tożsamości. Postawa dialogiczna jako postawa intelektualno-moralna.

Ćw.5: Przedmiot dialogu międzykulturowego.

Poszukiwanie podstawy i wspólnego horyzontu dialogu. Propozycje i płaszczyzny porozumienia: wartości, kategoria wspólnotowości, niemonopolizowanie prawdy, pokój światowy, humanizm i egalitaryzm, prawa człowieka, współpraca ekonomiczna, ekologia, dobro wspólne, ogólnoludzkie dziedzictwo natury i cywilizacji, solidarność wobec światowych zagrożeń (terroryzm), wspólna przyszłość.

Ćw.6: Warunki dialogu międzykulturowego.

Relacja dobrowolności, równorzędności, aktywności. Od interakcji komunikacyjnej do modelu relacji między wszystkimi grupami kulturowymi. Dialog jako warunek funkcjonowania pluralistycznego społeczeństwa obywatelskiego. Dialog jako konfrontacja postaw, ideologii, systemów wartości. Dialog formą egzystencji w wielokulturowym świecie. Wymóg wspólnego obszaru symboli, wartości i znaczeń – współuczestnictwo w uniwersalizacji wspólnej przestrzeni semiotycznej, politycznej, gospodarczej i społecznej.

Ćw.7: Efekty i następstwa dialogu międzykulturowego.

Cel minimalny – niwelowanie konfliktów. Cele pozytywne – wzajemne poznanie, zrozumienie, zbliżenie i współdziałanie. Imperatyw etyczny jako zabezpieczenie nieinstrumentalnego traktowania partnera dialogu. Od wzajemnego poznania do zrozumienia. Modyfikacje mentalno-kulturowe. Impas dialogu międzykulturowego – stwierdzenie różnic i umocnienie własnych przekonań. Świadomość pluralizmu i samoograniczenia kultur. Wartość odmienności kulturowych. Paradoks relatywizmu jako czynnika wpływającego na niepodejmowanie dialogu.

Ćw.8: Płaszczyzny dialogu międzykulturowego: międzykulturowość – międzypaństwowość – międzynarodowość.

Transgraniczność fizyczna i kulturowa a problem dialogu. Państwa wielokulturowe i mniejszości narodowe. Komunikacja różnych kultur jako dialog różnic. Dialog w aspekcie przenikania kultur. Komunikowanie międzynarodowe jako dialog polityczny. Modele komunikowania i dialogu: model dominacyjny i model pluralistyczny. Dialog wewnątrz obywatelskiego społeczeństwa wielokulturowego (mniejszości etniczne i trwanie małych społeczności językowych).

Konwersatorium:

- prezentacja multimedialna,
- analiza tekstów i dyskusja nad ich problematyką,
- praca w grupach (interpretacja kwestii i problemów zaprezentowanych w materiałach źródłowych)

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI STUDENTA W TRAKCIE ZAJĘĆ; EGZAMIN USTNY	KONWERSATORIUM
EK_02	OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI STUDENTA W TRAKCIE ZAJĘĆ; EGZAMIN USTNY	KONWERSATORIUM
EK_03	OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI STUDENTA W TRAKCIE ZAJĘĆ; EGZAMIN USTNY	KONWERSATORIUM

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

WARUNKIEM KONIECZNYM ZALICZENIA PRZEDMIOTU JEST OBECNOŚĆ STUDENTA W TRAKCIE ZAJĘĆ. DOPUSZCZALNA JEST JEDNA NIEOBECNOŚĆ, A KAŻDA KOLEJNA WYMAGAĆ BĘDZIE INDYWIDUALNEGO ZALICZENIA, W TRAKCIE KTÓREGO STUDENT ODPOWIADAŁ BĘDZIE NA PYTANIA DOTYCZĄCE MATERIAŁU REALIZOWANEGO W CZASIE OPUSZCZONYCH ZAJĘĆ.

KRYTERIUM OCENY STANOWI WERBALNA AKTYWNOŚĆ ORAZ POZIOM MERYTORYCZNEGO PRZYGOTOWANIA STUDENTA, WERYFIKOWANY W CZASIE DYSKUSJI PROBLEMOWEJ PRZEPROWADZANEJ W TRAKCIE ZAJĘĆ, A TAKŻE PODCZAS EGZAMINU USTNEGO:

- ocena „niedostateczna” (2.0): student nawet w stopniu elementarnym i znikomym nie posiada wiedzy w zakresie omawianych w trakcie zajęć zagadnień. Wykazuje się całkowitą nieznanymi podstawowych pojęć, problemów i faktów dotyczących tematyki dialogu międzykulturowego.

- ocena dostateczna (3.0): wiedza studenta w zakresie omawianych w trakcie zajęć zagadnień jest powierzchowna i niekompletna. Student wykazuje się jedynie znajomością podstawowych pojęć, problemów i faktów dotyczących dialogu międzykulturowego, ale bez ich rozwinięcia, uzasadnienia oraz głębszego zrozumienia i osadzenia w szerszym kontekście cywilizacyjno-kulturowym.

- ocena dobra (4.0): student potrafi powiedzieć, czym jest dialog (zajęcia nr 1), rozumie też jego filozoficzne i kulturowe źródła (zajęcia nr 2). W stopniu ograniczonym dostrzega kulturowe uwarunkowania procesu komunikacji i dialogu (zajęcia nr 3). Zna określenie „postawy dialogicznej”, ale bez jej głębszej charakterystyki (zajęcia nr 4). Widzi horyzonty dialogu (zajęcia nr 5) i częściowo potrafi też wskazać propozycje i płaszczyzny porozumienia. Uznaje dialog jako warunek funkcjonowania pluralistycznego społeczeństwa obywatelskiego (zajęcia nr 6), choć nie potrafi wyczerpująco powiedzieć, dlaczego jest on optymalną formą egzystencji w wielokulturowym świecie. Ma świadomość następstw dialogu międzykulturowego, potrafi też

je zrozumieć i uzasadnić (zajęcia nr 7). W stopniu podstawowym zna takie terminy jak: międzykulturowość, międzypaństwowość, międzynarodowość, transgraniczność fizyczna i kulturowa (zajęcia nr 8).

- ocena bardzo dobra (5.0): wiedza studenta w zakresie omawianych w trakcie zajęć zagadnień jest wyczerpująca, pogłębiona i spójna. Student bardzo dobrze wie, czym jest dialog, (zajęcia nr 1) oraz potrafi bezbłędnie i wszechstronnie wskazać, jakie są jego źródła (zajęcia nr 2), dokładnie identyfikuje kulturowe uwarunkowania procesu komunikacji i dialogu (zajęcia nr 3). Rozumie, czym jest „postawa dialogiczna” (zajęcia nr 4), a także widzi horyzonty dialogu (zajęcia nr 5). Uznaje dialog jako warunek funkcjonowania pluralistycznego społeczeństwa obywatelskiego (zajęcia nr 6) i potrafi ten pogląd wyczerpująco oraz wieloaspektowo uzasadnić. Umiejętnie lokalizuje następstwa dialogu międzykulturowego (zajęcia nr 7), a także zna i rozumie takie terminy jak: międzykulturowość, międzypaństwowość, międzynarodowość, transgraniczność fizyczna i kulturowa (zajęcia nr 8).

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	15
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	5
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	30
SUMA GODZIN	50
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	2

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	Nie przewidziano
zasady i formy odbywania praktyk	Nie przewidziano

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Brocki M., *Antropologia. Literatura-Dialog-Przekład*, Wydawnictwo Katedry Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2008, cz. 2: *Antropologia jako dialog*, s. 115-172

Czakowska H., Kuciński M. (red.), *Dialog kultur, cywilizacji i religii*, Wydawnictwo Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2011

Gesteland R. R., *Znaczenie statusu społecznego, hierarchii, władzy i okazywania szacunku. Kultury ceremonialne kontra kultury*

- nieceremonialne*, [w:] *Polifonia, dialog i zderzenie kultur. Antologia tekstów z komunikacji międzykulturowej*, (red.) U. Kusio, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007, s. 241-289
- Kempny M., *Komunikacja międzykulturowa czy postkulturowa globalna ekumena*, [w:] *Komunikacja międzykulturowa. Zbliżenia i impresje*, (red.) Kapciak A., Korporowicz L., Tyszka A., Instytut Kultury, Warszawa 1995, s. 133-140
- Kusio U., *Dialog w komunikacji międzykulturowej. Ideały a rzeczywistość*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2011, r. II: *Dialog – jego sensy i znaczenia*, s. 133-208
- Lubecka A., *Zarządzanie dialogiem międzykulturowym na przykładzie Europejskiego Roku Dialogu Międzykulturowego*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2011, cz. I: s. 27-85
- Marek H., Piątkowska B. (red.), *Kultura pokoju. Kultura dialogu. Dialog w kulturze*, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu, Poznań 2018, cz. I: *Współczesne zagrożenia i wyzwania dla dialogu międzykulturowego*, s. 11-100
- Mikułowski Pomorski J., *Komunikacja międzykulturowa. Wprowadzenie*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999, 4: *Komunikacja*, s. 52-59
- Nikitorowicz J. (i in., red.), *Od wielokulturowości miejsca do międzykulturowości relacji społecznych. Współczesne strategie kreowania przestrzeni życia jednostki*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2014, r. 2: *Komunikacja społeczna w środowiskach zróżnicowanych kulturowo*, s. 111-210
- Sibińska M., Dymel-Trzebiatowska H. (red.), *Dialogi o kulturze. Kultura dialogu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2018, *Kultura dialogu*, s. 39-72
- Szopski M., *Komunikowanie międzykulturowe*, WSiP, Warszawa 2005, r. VI: *Niechęć do innych/obcych*, s. 70-82
- Zaporowski A., *Czy komunikacja międzykulturowa jest możliwa? Strategia kulturoznawcza*, Wydawnictwo Naukowe UAM w Poznaniu, Poznań 2006, r. 1: *Konstrukcja strategii: między kulturą a komunikacją*, s. 11-28
- Zdanowski J., *Islam wobec wyzwań zacofania i rozwoju*, [w:] *Islam a globalizacja*, (red.) A. Mrozek-Dumanowska, J. Zdanowski, Askon, Warszawa 2005, s. 35-67
- Zenderowski R., Koziński B., *Różnice kulturowe w biznesie*, CeDeWu, Warszawa 2019, r. 3: *Komunikacja werbalna i niewerbalna w stosunkach międzykulturowych*, s. 83-132
- Winkler R., *Zarządzanie komunikacją w organizacjach zróżnicowanych kulturowo*, Kraków 2008, r. 2: *Człowiek a komunikowanie się*, s. 39-98; r. 3: *Kulturowy wymiar komunikowania się*, s. 99-148
- Literatura uzupełniająca:
- El Marakchi M., *Radykalizm islamski a społeczeństwo wielokulturowe na przykładzie Wielkiej Brytanii*, [w:] *Relacje międzykulturowe*, red. E. Sowa-Behtane, Wydawnictwo WAM, Kraków 2016, s. 127-162

Korporowicz L., *Komunikacja międzykulturowa jako transgresja*, [w:] *Dialog na pograniczach kultur i cywilizacji*, red. T. Paleczny, M. Banaś, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2009, s. 75-84

Mamzer H., *Jak reprezentować odmienną kulturę?*, [w:] *Komunikowanie międzykulturowe – szanse i wyzwania*, red. J. Isański, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2009, s. 161-172

Paleczny T., *Relacje międzykulturowe w dobie kryzysu ideologii i polityki wielokulturowości*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2017, r. 7: *Komunikacja międzykulturowa w globalizującym się świecie*, s. 163-186

Wallas M., *Dialog międzykulturowy – szanse i ograniczenia*, [w:] *Drogi i bezdroża komunikacji*, red. P. Bering, G. Łukomski, Wydawnictwo Kropka, Gdańsk 2008, s. 257-271

Wilczyńska W., Mackiewicz M., Krajka J., *Komunikacja interkulturowa. Wprowadzenie*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2019, r. 7: *Komunikacja interkulturowa w świecie nowych mediów*, s. 445-518

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej